

Motion till riksdagen
2005/06:Ub234

av Sten Tolgfors m.fl. (m)

Rätt att välja skola för barn med funktionshinder

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om statens ansvar för specialskolans elever.
2. Riksdagen upphäver beslutet att avveckla Ekeskolan och Hällsboskolan som specialskolor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett återställande av specialskolans målgrupp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om inrättande av ett riksgymnasium på Ekeskolan för blinda och synskadade elever med multifunktionshinder.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om rätten att välja skola för barn med funktionshinder.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om insatser för att stärka specialskolan.
7. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning för att granska skolans kvalitet för elever med funktionshinder, både med avseende på undervisningens och den sociala situationens kvalitet.

Fel! Okänt namn på

2 Svåra brister i dagens skola

2.1 Brister i kvalitet

Moderaternas krav på skolutbildning av högsta kvalitet gäller alla Sveriges elever. Vi beklagar att kvaliteten på skolan för barn med särskilda behov och funktionshinder så sällan uppmärksammas.

Elever med funktionshinder skall ha rätt att vistas i en miljö där de kan växa, där de får del av bästa tänkbara pedagogik och undervisning, där de har tillgång till bästa tänkbara hjälpmedel, där de har vänner, där de känner sig trygga och där de mår bra.

Situationen i skolan för elever med funktionshinder är dock inte så bra som den borde vara. Brist på speciallärare – speciellt för barn med multifunktionshinder – socialt utanförskap, skolmiljöer som inte är fullt handikappanpassade, bristande valmöjligheter och avveckling av specialskolor är exempel på problem i elevernas skolsituation i dag.

Ju svårare en elevs funktionshinder eller kombination av funktionshinder är, desto sämre klarar flertalet kommuner att möta elevernas behov.

2.2 Bristande valmöjligheter

Möjligheten att välja skola är viktig för alla elever, inte minst för elever med funktionshinder. De är helt beroende av att skolan har tillräckligt kunnande, trygg miljö och långsiktig undervisning. Funktionshindrade elever har laglig rätt till stöd, assistans och viss utrustning. Trots detta är det inte ovanligt att landsting, kommuner och andra myndigheter nekar dem den rätten.

Elever med funktionshinder skall ha rätt och möjlighet att välja inte bara bland den egna kommunens skolor, utan bland andra kommuners profilskolor, friskolor samt specialskolor.

Valfriheten i livet är knappast så begränsad för någon grupp i samhället. Det finns alldeles för få alternativ i skolan för elever med funktionshinder. I stället hänvisas man till en kommunal skola utifrån om den har hiss eller inte.

Elever med rörelsehinder är utestängda från hälften av landets grundskolor, eftersom de saknar anpassning för rörelsehindrade. Dock är det otillräckligt att begränsa diskussionen till att enbart handla om skolornas fysiska tillgänglighet. Skolans innehåll och kvalitet för elever med funktionshinder har alltför länge kommit i skymundan.

Många funktionshindrade elevers behov kostar stora summor att tillgoda. I tider av ansträngda kommunala budgetar är det många föräldrar som berättar om hur eleverna börjar betraktas som problem av hemkommunerna. Föräldrar kan berätta om årslånga strider med hemkommunerna om barnens resurser. Så får det inte vara.

Ofta är det viktigaste för kommunerna att behålla funktionshindrade elever i de egna skolorna, i stället för att låta dem söka bästa tänkbara skola. Kommunernas intresse av att slå vakt om verksamhet och budget ställs mot elevernas behov.

Riksdagen har upprepade gånger avslagit yrkanden om att ge elever med funktionshinder rätt att välja skola. Varje dag hindras elever med funktionshinder från att välja skola eftersom dels information om existerande alternativ ofta saknas, dels finns det alltför få bra alternativ och ibland beror det på kommunala beslut.

Effekten av att eleverna saknar rätt att välja skola blir ofta att kommunen väljer den billigaste – men långt ifrån alltid den för elevens bästa – lösningen. I en ny skollag måste alla elever – självfallet också elever med funktionshinder – ges rätt att välja skola.

2.3 Specialskolor och integration

Många barn med funktionshinder kan finna goda skolmöjligheter på hemmaplan, antingen integrerade i den kommunala skolan eller i lokala friskolor. Men det är inte så för alla. Särskilt barn med multifunktionshinder, hörselskador och språkstörningar kan behöva möjlighet att läsa på specialskola under delar av eller hela sin skoltid.

Regeringen är i färd med att avveckla specialskolorna Ekeskolan och Hällsboskolan utan att någon vet hur alternativen ser ut – eller ens om det finns några. Beslutet att stänga specialskolor och hänvisa elever med funktionshinder till enbart kommunala skolor fattades i blindo.

Det är långt ifrån alltid de kommunala skolorna på hemmaplan kan erbjuda den sociala och fysiska miljö samt den nivå på undervisning som eleven behöver. Det primära måste vara att ge funktionshindrade elever bästa tänkbara förutsättningar att växa, det sekundära att styra var detta sker.

Det är orimligt att tro att alla landets kommuner skall kunna nå samma kunskapsnivå som finns på några få specialskolor. Kommunerna har inte, och kan bara i undantagsfall klara att bygga upp, det kunnande som krävs för alla de mycket speciella behov som de berörda eleverna har.

Majoriteten i riksdagens utbildningsutskott menar att man står bakom den handikappolitiska principen att barn med funktionshinder så långt möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och därmed ha rätt och möjlighet att bo hemma med sina föräldrar.

Självklart, men när detta inte är möjligt eftersom kommunen saknar rätt kunnande, personal, lokal eller social miljö behövs alternativ, bl.a. i form av specialskolor. Det går inte att i strid med berörda elever och föräldrar avveckla specialskolor och låtsas som om elevernas skolproblem därmed är lösta.

Många föräldrar inser att deras barn inte är integrerade bara för att de vistas i samma byggnad som andra elever. Om barnet inte accepteras, inte kan delta i lekar, socialt liv, undervisning eller fritidsaktiviteter är det inte integrerat utan förblir utanför. Integrationen understryker då bara utanförskapet.

Fel! Okänt namn på

3 Moderata förslag

3.1 Gör skolan flexibel

Elever med funktionshinder måste kunna gå vidare med sin utbildning och utvecklas i sin egen takt, oavsett ålder. För många elever med svåra funktionshinder är det skillnad mellan den fysiska åldern och hur långt man hunnit i utvecklingen. Olika kommunikationshinder gör att det kan ta längre tid att tillgodogöra sig nya saker.

Därför måste skolans undervisning och längd vara flexibel och anpassad efter varje elev. Så länge eleven lär sig och utvecklas bör han eller hon kunna få gå kvar i grundskolan eller specialskolan. Det är orimligt att elever som fortfarande utvecklas skall hindras från att lära sig mer.

Det krävs i dag särskilda beslut för att elever skall få gå kvar i sina specialskolor efter de tio obligatoriska åren. De får bara göra det om målen för skolan inte nåtts och de samtidigt bedöms ha förutsättningar att klara målen. Då kan ytterligare två års skolgång beviljas. Men många av de berörda eleverna kan fortsätta att utvecklas i skolmiljön längre än så.

Ett problem värt att särskilt uppmärksamma är den rådande bristen på speciallärare i landet. Bristen är större ju mer specialiserade kunskaper som krävs. Det behövs ny utbildning av speciallärare de kommande åren.

3.2 Utred skolan för elever med funktionshinder

Skolan har problem med att erbjuda funktionshindrade elever en fullgod studiemiljö. Ingen vet i dag hur elever med funktionshinder har det i skolan. Det finns ingen samlad bild, men däremot många berättelser om lika tydliga som allvarliga problem. Mycket tyder på att elever med funktionshinder sällan får en fullgod skoltid. Ju svårare en elevs funktionshinder eller kombination av funktionshinder är, desto sämre klarar skolan att möta elevens behov.

Skolan för elever med funktionshinder måste granskas, både med avseende på undervisningens och den sociala situationens kvalitet. För det första bör frågan ses över inom ramen för en parlamentarisk utredning, då regeringens sätt att hantera dessa frågor förlorat all trovärdighet. För det andra bör direktiven klargöra att förhållandena i skolan skall betraktas i ett elev- och föräldraperspektiv och att den sociala situationen för elever med funktionshinder utförligt skall belysas.

3.3 Valfrihet ger möjligheter för funktionshindrade elever

Vi menar att alla elever skall ges rätt att välja skola – självfallet också elever med särskilda behov och funktionshinder. Elever med funktionshinder måste ges rätten att söka sig till alternativ, i form av specialskolor och friskolor med

Fel! Okänt namn på

inriktning på funktionshindrade elevers behov. Det kan också vara kommunala skolor med en speciell profil.

Målet måste vara att föräldrar får välja skola åt sina barn efter barnens behov, skolans profil och kvalitet, inriktning och kompetens. Valfrihet kan borga för att ett betydande utbud av skolmöjligheter skapas för elever med funktionshinder.

I dag förekommer knappast friskolor för elever med funktionshinder – trots att det är dessa elever som kanske har störst behov av individanpassade och kreativa undervisningsformer.

Vi ser framför oss nya profilskolor för elever med olika slags funktionshinder, men också nya och befintliga specialskolor.

3.4 Stärk specialskolan

Staten har ett särskilt ansvar för skolan för elever med funktionshinder. Beslutet att avveckla specialskolor som Ekeskolan och Hällsboskolan skall upphävas. Statens huvudmannaskap för specialskolan bör kvarstå. Specialskolans målgrupp bör återställas till det som gällde innan riksdagen beslutade om den proposition som blev ett resultat av Funkisutredningen. På Ekeskolan bör ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multifunktionshinder skapas.

Vi skall också skapa rätt att välja specialskola för de elever som tidigare omfattades av den statliga specialskolans målgrupp. Detta måste kombineras med ny finansiering. Därför anslår vi 300 miljoner kronor i nya resurser för dessa elevers valfrihet.

Sammantaget kommer vår politik att leda till en betydande utveckling av dagens specialskolor och regionala skolor för funktionshindrade samt till att en mängd fristående och kommunala alternativ kan etableras.

Stockholm den 22 september 2005

Sten Tolgfors (m)

Margareta Pålsson (m)

Ewa Björling (m)

Per Bill (m)

Peter Danielsson (m)

Tomas Högström (m)